

EL TRIANGLE

VARGAS LLOSA, JOSÉ MARÍA AZNAR, I EL NACIONALISME

ESPANYOLISTA

Vicenç Navarro

Catedràtic de Ciències Polítiques i Polítiques Públiques.

Universitat Pompeu Fabra

21 d'octubre de 2013

L'escriptor i Premi Nobel de Literatura, Mario Vargas Llosa, ha escrit un article a *El País* ("El derecho a decidir". 22.09.13) en el qual critica el moviment popular que existeix a Catalunya a favor del dret a decidir, indicant que les arrels d'aquest moviment estan basades en el nacionalisme català que, "com tot nacionalisme, està basat en un racisme i xenofòbia". Indica així l'escriptor Vargas Llosa que aquest moviment és un moviment que "com tots els nacionalismes, pot portar al país al subdesenvolupament i a l'obscurantisme...., com pot ocórrer aquí a Espanya si es permet el floriment d'aquest nacionalisme català". Per aquest motiu conclou que "cal combatre'l sense complexos".

Ja que aquesta visió del que s'anomena el nacionalisme català està bastant estesa als cercles conservadors i liberals de l'establishment espanyol basats a Madrid, que contínuament es refereixen a les sensibilitats polítiques a Espanya que exigeixen que es reconegui la seva identitat nacional (a Catalunya, al País Basc i a Galícia) com els "nacionalistes", es requereix un aclariment i resposta. En primer lloc, la manera de dividir i catalogar els partits o sensibilitats polítiques existents a Espanya entre partits espanyols versus partits nacionalistes és ja en si profundament nacionalista, doncs imposa el criteri del nacionalisme espanyolista a tots els altres. Implica una visió d'Espanya (característica d'aquest nacionalisme), que nega la possibilitat d'una altra visió d'Espanya en la qual càpiguen diverses nacions dins de l'Estat espanyol. Aquesta visió excloent es va imposar per la força pels grups colpistes del 1937 que es van autodefinir com "els nacionals", és a dir, els que defensaven la nació espanyola enfront dels "separatistes", ignorant que la majoria dels seus oponents no demanaven la secessió, sinó que tenien una altra visió d'Espanya, considerant-la com un país amb diferents pobles i nacions que volien viure en fraternitat.

Aquesta darrera visió no es va acceptar i va vèncer –amb l'ajuda de Hitler i Mussolini– la visió excloent que ha dominat la història d'Espanya. I és aquest nacionalisme el que és més dominant i opriment a Espanya (veure el meu article "El nacionalisme

espanyolista" publicat a *Público* 22.07.13, i a *El Plural* 05.08.13), hereu de l'imperialisme castellà (és per aquest motiu que l'idioma espanyol oficial és el castellà, i que a Amèrica Llatina és també el castellà), que va tenir i continua tenint una base explícitament racista. Durant molts anys, el Dia Nacional, és a dir, el dia de la Hispanitat (12 d'octubre) es deia el Dia de la Raça, en el qual es celebrava l'extermini de la població nadiua i indígena del continent Llatinoamericà, nacionalisme que el Sr. Vargas Llosa mai no ha criticat i, en canvi, ha promogut. Mario Vargas Llosa, escriptor i polític peruà, ha anat perpetuant "l'acció civilitzadora" de la Mare Pàtria, Mare per als espanyols que, fins i tot després d'independitzar-se d'ella, van contribuir a aquell genocidi. La insensibilitat de l'escriptor cap a la causa indígena i el seu necessari alliberament és ben coneguda al Perú i a l'Amèrica Llatina. I la reproducció d'aquest nacionalisme, clarament racista, ha estat la seva funció.

A Espanya, aquesta cultura de conquesta es considera un element d'orgull i identitat nacional, havent-se definit, com vaig indicar anteriorment, les forces colpistes del 1936 (que es van revoltar enfront d'un govern democràticament constituït) com les forces nacionals, que van imposar amb tota brutalitat el seu nacionalisme espanyolista. I la Constitució Espanyola, fruit d'un enorme domini de les forces hereves del franquisme en el procés immodèlic de la transició d'una dictadura a una democràcia, va

sacralitzar aquest nacionalisme espanyolista en el seu article que parla de la "indissolubilitat de la Nació espanyola, pàtria indivisible de tots els espanyols", assignant l'Exèrcit, hereu de l'Exèrcit victoriós del cop militar del 1936 com a guardià d'aquesta unitat. Cada any, el Dia Nacional va acompanyat d'una desfilada militar, presidit pel garant de la unitat sagrada de la Pàtria, el Monarca, que porta l'uniforme militar.

Enfront d'aquest nacionalisme dominant existeixen els nacionalismes dominats que requereixen una mobilització, en el cas català, en la seva identitat cultural, idiomàtica i històrica, i que no té res a veure amb la raça o el grup ètnic, ja que la seva composició –la de Catalunya- és variada, a l'ésser en si un país d'immigrants que, de no haver-hi el desig de permanència, pot diluir la seva identitat fàcilment. D'aquí la necessitat que a Catalunya, l'idioma original de la qual és el català, aquest hagi de ser el vehicular, sense desmerèixer la importància i valor del castellà, que enriqueix també Catalunya. Vargas Llosa, un home de dretes, de sensibilitat econòmica ultraliberal, amb un nacionalisme espanyolista arrelat (del qual és probable que ni s'adoni), considera el català com un idioma provincial, de segona categoria, enfront del castellà. I en això no hi veu res, de dolent. El nacionalisme opriment és com el racisme. El que el reproduïx ni se n'adona, d'això.

Però el cas ja més accentuat del nacionalisme espanyolista és el de l'expresident Aznar. Amb tota serietat i amb tota contundència, acaba d'afirmar (el que ha dit milers de vegades) que "els nacionalismes" estan destruint Espanya, sense passar-li pel cap que és el seu nacionalisme espanyolista el que està destruint Espanya. Aquest senyor no veu res d'oprimint al seu somni, expressat en més d'una ocasió quan era President del país, que el sistema de transport espanyol, per exemple, havia de ser radial, centrat a Madrid, de manera que cap capital de província estigués més lluny de la capital del Regne que quatre hores. Aquest senyor no té ni la capacitat d'entendre que aquest Estat espanyol és percebut com opriment per milions d'espanyols, precisament per la seva concepció d'Espanya. Aquest personatge és una fàbrica d'independentistes a Catalunya, ja que la identificació d'Aznar amb l'Estat espanyol fa a aquest Estat molt poc atractiu per a la majoria de la població de Catalunya. És comprensible que un nombre cada cop major de catalans consideri que aquest Estat, resultat d'una transició immodèlica, dominat pels hereus de la dictadura, no és el seu Estat.

I pel que veig en les meves visites al llarg d'Espanya, un nombre creixent d'espanyols a la resta d'Espanya està arribant també a una mateixa conclusió: aquest Estat tampoc no els representa i no és tampoc el seu Estat. Estan ja sorgint diversos moviments al llarg del territori espanyol enfront d'aquest Estat espanyol, controlat pels

hereus de la dictadura que "no ens representa". Una nova cooperació s'està establint que pugui ser les bases per a una nova Catalunya i una nova Espanya.

En realitat, mai a la història espanyola els seus diferents pobles i nacions no es van sentir tan agermanats com en el període de lluita contra el feixisme i quan van lluitar per una altra Espanya, amb una altra visió del que hauria de ser aquest país. Va ser llavors quan el president més popular que Catalunya hagi tingut, el President Companys, va cridar "Madrid, Catalunya us estima", que va ser aclamat a la Pl. Sant Jaume, la mateixa plaça que ara sent el crit pro independència, exclamat per espanyols i catalans que viuen i treballen a Catalunya, que estan ja farts, no d'Espanya i dels seus pobles i nacions, sinó de l'Estat espanyol que ens oprimeix a tots, a banda i banda de l'Ebre.

El "no ens representen" ressona avui a tots els racons d'Espanya. Però l'establishment espanyol basat a Madrid encara no ho entén, ja que continua defensant els seus privilegis, interpretant erròniament el que succeeix a Catalunya, com una mera manipulació de la realitat per la dreta catalana quan aquesta està sent desbordada per un moviment polític social genuïnament popular. I els Vargas Llosa i els Aznar d'Espanya estan contribuint a això, amb les seves declaracions que compten, com sempre, amb àmplies caixes de

ressonància. *El Triangle*, una de les revistes amb major agudesa política a Catalunya, els definia com "els pares de la pàtria catalana". Per aquest camí, els dies d'aquesta Espanya seva estan comptats. No s'adonen que per molt d'Exèrcit que tinguin, i per molta Constitució que utilitzin, si la majoria de la població a Catalunya desitja decidir sobre el seu futur, això succeirà, creant-se una enorme tensió que podria haver-se evitat, amb mentalitats més cíviques i més democràtiques que les que representen aquests dos personatges. L'esperança és que aquesta nova Catalunya sorgeixi alhora que una altra Espanya que, arrelada en la tradició republicana pugui afavorir la fraternitat i solidaritat entre elles.